

Innhold

Innledning	13

Del 1 Å måle kvalitet

Kapittel 1 Mellom forventninger og faktiske prestasjoner. Om utvikling og bruk av kvalitetsindikatorer i skolen	21

Rolf V. Olsen og Guri Skedsmo

Innledning.....	21
Hva er bakgrunnen for fokuset på kvalitetsindikatorer?	22
Vurderingsverktøy og bruk av kvalitetsindikatorer i norsk sammenheng.....	23
Fra forventning til indikator.....	24
Klargjøring av grunnlag, formål og risikofaktorer	26
Prioritering av kvalitetsområder.....	27
Formulering av tydelige og operasjonaliserbare definisjoner.....	28
Forskningsbasert utvikling av instrumenter og indikatorer.....	29
Kommunikasjon og spredning av resultater	32
Kontinuerlig oppfølging og evaluering.....	33
En avsluttende refleksjon: kompleksitet versus enkelhet	33
Referanser.....	34

Kapittel 2 Något om utvecklingen av de internationella studierna av kunskaper och färdigheter	37

Jan-Eric Gustafsson

Inledning	37
Domäntäckning genom matrissampling	38
Slutsatser om orsaksförhållanden på grundval av de internationella studierna	41
Slutsatser	45
Referenser.....	45

Kapittel 3 Komparative studiar: Har dei verdi?	47
<i>Peder Haug</i>	
«Rädslans pedagogik».....	47
Dei internasjonale komparative undersøkingane	48
Å forklare resultatata.....	50
Resultat frå eit forskingsprosjekt.....	51
Drøfting	53
Referansar.....	55
Kapittel 4 Vygotskijs utfordringer til psykometrien	57
<i>Erling Lars Dale</i>	
Innledning.....	57
Et kritisk blick på psykometri	57
Kjennetegn på en test.....	58
Intelligenstester	59
Fagtester og skillet mellom normbaserte og kriteriebaserte tester	60
PISA – et interessant eksempel.....	61
Vygotskijs utdanningspsykologiske perspektiv	62
Overordnede perspektiver	65
Kunnskapssamfunnet for alle.....	67
Referanser.....	68
Kapittel 5 Strategier for læring. Om selvregulering og strategimålinger i PISA	69
<i>Therese Nerheim Hopfenbeck</i>	
Lese- og læringsstrategier i PISA, et tilbakeblikk.....	69
Strategimålinger – et forskerblick	73
Fra forskerkritikk til utprøvinger av nye instrumenter	74
Kognitive intervjuer som metode til å forbedre spørreskjema.....	75
Forstår alle elever spørsmål om bruk av egne strategier godt nok?.....	77
Utvikling av nye metakognitive strategimål i PISA 2009	78
Hvordan påvirker storskalaundersøkelser utdanningsfeltet?.....	79
Utfordringen – selvregulerte elever i praksis.....	80
Strategier og selvregulert læring, hvilke spørsmål bør vi stille i framtida?.....	80
Referanser.....	81
Kapittel 6 Hva vet vi om elevers testmotivasjon?	84
Erfaringer fra internasjonale og nasjonale undersøkelser i Norge og Sverige	
<i>Hanna Eklöf, Therese Nerheim Hopfenbeck og Marit Kjærnsli</i>	
Innledning.....	84
Kvalitetssystemet i Sverige	85
Kvalitetssystemet i Norge	86

Testmotivasjon – et validitetsproblem?.....	87
Studier av testmotivasjon i Sverige og Norge.....	89
Testmotivasjon i PISA.....	92
Diskusjon.....	93
Referanser.....	95

Kapittel 7 «Viking Rubrics» – Vurdering og koding av åpne oppgaver i internasjonale komparative studier 97

Carl Angell og Marit Kjærnsli

Innledning.....	97
Utviklingen av et kodesystem for elevsvar	97
Oppgaver fra TIMSS	100
Oppgaver fra PISA.....	105
Konklusjon.....	108
Referanser.....	108

Kapittel 8 Elevundersøkelsen i Hedmark 2008. Hva kan den fortelle oss om den lokale skolekulturen? 110

Lars Monsen

Innledning.....	110
Et teoretisk perspektiv på Elevundersøkelsen	111
Metodisk grunnlag	112
På hvilke områder er det forskjeller mellom skoler i Hedmark?.....	113
Oppsummering og konklusjoner	121
Referanser.....	122

Kapittel 9 Skoleprestasjoner og sosial bakgrunn i de internasjonale undersøkelsene 123

Are Turmo

Innledning.....	123
Hva menes med sosial bakgrunn?	124
Hvordan kan man måle SES i de internasjonale studiene?.....	125
Hva fortalte PISA 2000 om skoleprestasjoner og sosial bakgrunn i Norge?.....	127
De utfordrende fortolkningene	128
Spørreskjemadata om sosial bakgrunn versus registerdata	129
Avslutning.....	131
Referanser.....	131

Del 2 Kvalitet i fag

Kapittel 10 Nasjonale prøver i lesing – utvikling, resultater og bruk	135
<i>Tove Frønes, Astrid Roe og Wenche Vagle</i>	
Innledning.....	135
De «nye» nasjonale leseprøvene på ungdomstrinnet	136
Krav til de nasjonale leseprøvene på ungdomstrinnet	138
Reliabilitet og validitet	139
Hvordan ser egentlig en nasjonal leseprøve ut?.....	140
What's in it for me?.....	141
Hva forteller NP-resultatene om ungdomsskoleelevenes lesekompetanse?	143
Avslutning.....	147
Referanser.....	148
Vedlegg: Prøveenheten « <i>Slaget som forandret verden ...</i> » fra 2010-prøven.....	150
Kapittel 11 Fra Reform 94 til Kunnskapsløftet: en sammenligning av leseferdigheter på engelsk blant avangselever i den videregående skolen i 2002 og 2011	153
<i>Glenn Ole Hellekjær</i>	
Innledning.....	153
Tidligere norske studier	154
Lesing på fremmedspråk.....	154
Metode	156
Resultater og analyse	159
Leseskårene i 2002 og 2011.....	161
Større vekt på lesing?.....	163
Ordhånderingsstrategier.....	163
Diskusjon.....	165
Mulige forklaringer	166
Konklusjon.....	167
Referanser.....	168
Vedlegg	171
Kapittel 12 Matematikk i Norge – søkelys på aritmetikk og algebra	172
<i>Liv Sissel Grønmo</i>	
Innledning.....	172
Kjennetegn for skolematematikk i Norge	172
Norske elevers prestasjoner på ulike emneområder i TIMSS.....	174
Analysen av enkeltoppgaver.....	175
Norske lærerstudenters prestasjoner i algebra.....	180
Oppsummering og konklusjoner	183
Referanser.....	184

Kapittel 13 Kartleggingsprøver på barnetrinnet	187
– prøvenes formål og prinsipper for prøveutvikling	
<i>Inger Throndsen og Bjørnar Alseth</i>	
Innledning.....	187
Formål, bruksområde og begrensninger.....	187
Utvikling av en kartleggingsprøve – fra rammeverk til ferdig prøve	189
Analyse av enkeltoppgaver og prøven som helhet.....	194
Avslutning.....	198
Referanser.....	199
Kapittel 14 Fra læreres forestillinger om god matematikkundervisning til praksis i klasserommet	200
<i>Bodil Kleve</i>	
Innledning.....	200
Matematikklæreres undervisningspraksis, hva sier forskningen?.....	200
Metodologiske betraktninger	202
Klasseromsstudien	203
Hvorfor er det viktig å identifisere føringer som påvirker lærernes undervisning?	209
Referanser.....	210
Kapittel 15 Bruk av tekstoppgaver på matematikktester og -prøver: et kort review	212
<i>Guri A. Nortvedt</i>	
Innledning.....	212
Hva er en tekstoppgave?.....	213
Tekstoppgaver som skolesjanger i internasjonal og norsk kontekst	214
Tidligere forskning på tekstoppgaver	215
Kunnskap om tekstoppgaver fra forskningslitteraturen	216
Noen avsluttende råd	219
Referanser.....	220
Kapittel 16 Samtaler som læringsverktøy i matematikk: Hva lærer elevene?...	223
<i>Ole Kristian Bergem og Kirsti Klette</i>	
Innledning.....	223
Teoretiske perspektiver.....	225
Evnen til å snakke i og om matematikk – nødvendige faglige og kommunikative ferdigheter.....	227
Re-voicing og kvaliteten på oppgavene	228
Analysenes datagrunnlag	229
Undervisningssekvensen.....	229

Å snakke i og om matematikk	230
Oppsummering.....	236
Referanser.....	237

Kapittel 17 Lærereengasjement: plikt og kjærlighet i

naturfagsundervisningen 240

– en videostudie fra klasserommet

Marianne Ødegaard

Innledning.....	240
Naturfagsdidaktikk – perspektiver.....	241
Engasjement: både kjærlighet og plikt?	241
En kjærlighetshistorie?.....	242
Metoder og materiale	244
Resultater.....	246
Diskusjon.....	250
Referanser.....	253

Kapittel 18 Noen verktøy hentet fra smårommene i den

naturfagsdidaktiske verktøykassa som kan stimulere elever til å

kommunisere naturfag..... 255

Siv Flåsen Almendingen, Tom Klepaker og Johs. Tveita

Innledning.....	255
Naturfag formidlet gjennom dramaaktiviteter.....	256
Grubletegninger i naturfag	257
Hånddukker i naturfag.....	259
Naturfag formidlet gjennom fortellinger	260
Lekser i naturfag på en annen måte.....	261
Oppsummering: muntlig kommunikasjon i naturfagsundervisningen	263
Referanser.....	264

Kapittel 19 Fagdidaktisk forskning i naturfag, et tilbakeblikk..... 266

Svein Sjøberg

Faghistorien: et tidsbilde.....	266
Forskningsprosjekter og hovedoppgaver på 1980-tallet	268
Gjensyn med prosjektet «Fart og kraft»	268
Gjensyn med prosjektet «Jenter og fysikk».....	272
Sluttord	274
Referanser.....	275

Kapittel 20 Noen hornsignaler fra skoleveggen	276
<i>Svein Lie</i>	
En personlig innledning	276
Utdanningsekspløsjonen	278
Lærerautoritet og mobbing	279
Læreres faglighet og status	281
Faktakunnskap og ferdigheter	282
Utjevne sosiale forskjeller?	284
Hva er god undervisning?	286
Hva er god skoleforskning?	288
Nasjonale og andre prøver	289
Avsluttende kommentar	291
Forfattere	293